

1893-08-10

AFSENDER

Rasmus Christiansen

MODTAGER

Emil Hannover

FAKTA

Dokumenttype:

Brev

Sprog:

Dansk

Dateringsbegrundelse:

Datering i brev

Afsendersted:

Tjele

Omtalte personer:

Alice Hannover

Viggo Pedersen

Johan Rohde

Erik Schiødte

Lauritz Zeuthen

Arkivplacering:

Den Hirschsprungeske Samling

DOKUMENTINDHOLD

Emil Hannover skal nu kende Rasmus Christiansens utvetydige opfattelse af Hannovers ægteskabelige krise: Christiansen har nemlig intet til overs for Alice Hannovers opførsel - og efter flere brevsiders forargelse over hendes hensynsløshed konkluderer han, "at Kvinden, trods al Intelligens og ydre Politur, alligevel er et laverestaaende og mindre udviklet Menneske end Manden." Rygtet, at Alice er løbet bort med en anden, er nu nået til Tjele, hvor Christiansen opholder sig, og han ser det som sin pligt at gøre Hannover det klart, at separation, jo før jo bedre, er eneste udgang af miseren. Han anbefaler Hannover for adspredelsens skyld at besøge Rohde, der opholder sig i Tønning i Slesvig, og senere på efteråret følges med Christiansen selv via Hamborg, for siden at rejse mod Paris via Nederlandene.

TRANSSKRIFTION

Tjele d: 10 Aug 93

Kjære Hannover!

Forhaabentlig naar dette Brev Dem inden De tager fra Kjøbenhavn. Jeg skriver for at sige Dem min oprigtige Mening om Situationen som den har udviklet sig at dømme efter Deres sidste Brev. De maa se at faa Ende paa det hurtigst muligt. Det er umuligt at det kan blive ved at gaa som det nu er gaaet hele Sommeren, og det er dog for galt om De efterhaanden selv gaar helt til Grunde af misforstaaet Hensynsfuldhed overfor Deres Kone,

[2]

som intetsomhelst Hensyn har taget til Dem lige fra Konfliktens Begyndelse og til nu. Hele Deres Kones Færd fra Begyndelsen og til Enden er det eklatanteste Bevis paa den mest hensynsløse Egoisme som tænkes kan, enhver af hendes Handlinger siden Konfliktens Begyndelse er udelukkende præget

af Hensynet til egen Fordel, egen Lyst, egen Bekvemmelighed og Forfængelighed. Denne stadige Vigen tilbage for Afgjørelsen, det er slet ikke andet, tror jeg, end Forsøg paa stadig at holde en Bagdør aaben ad hvilken hun kan smutte hjem igjen, hvis det skulde vise sig at dette vilde være det behageligste for hende. Desuden er hun ganske

[3]

blottet for al Moral og Pligtfølelse. At tænke sig at hun uden Betænkning har kunnet ofre et Samliv som det, hun har levet med Dem i 5 Aar for et Lune, en Kaprice, som først senere gaar over til hensynsløs Lidenskab, det viser at Kvinden, trods al Intelligens og al ydre Politur, alligevel er et laverestaaende og mindre udviklet Menneske end Manden. En Mand tror jeg ikke vilde have gjort sig skyldig i Sligt. Det lave i hendes Handlemaade ligger netop i at hun véd at De stadig holder af hende med alle hendes Fejl, og det benytter hun sig hensynsløst af til at holde Dem i en saadan Tilstand at hun naarsomhelst kan opføre Komedi med den angrende Synderinde og derved paa ethvilketsomhelst Tidspunkt

[4]

efter at have trukket Deres Navn igjenmen Snavset atter kan blive modtaget med aabne Arme og faa Tilgivelse. Men dette er uværdigt for Dem kjære Hannover, og jeg vil betragte det som en meget stor Ulykke for Dem, om De virkelig i et svagt Øjeblik tog hende tilbage igjen. Ikke engang almindelig Taktfølelse har hun. Saaledes har jeg igjennem en Maler som kjender Viggo

Pedersen, hvor hun bor, hørt at hun ganske kynisk dernede har erklæret i Forsommeren, at hun var bleven kjed af sin Mand nu, men hun vilde dog ikke ganske afbryde al Forbindelse med han strax, fordi det var "Synd", da han stadig holdt af hende. Jeg har ikke tidligere villet meddele Dem dette, fordi jeg syntes De havde nok at bære i Forvejen, og jeg vilde ikke gjøre nogetsomhelst for at influere paa Deres Selvbestemmelse med

[5]

Hensyn til Forholdet til Deres Kone. Rygtet om at hun skulde være løben bort med Hrr: K: er forsaavidt ogsaa naaet herover, som jeg forleden til en Middag paa Tjele hørte det af Direktør Bernhard Olsen, som var i Besøg hos Kammerherren. Han havde hørt det af Erik Schiødte. Kjære Hannover! Jeg har nøje overvejet dette Brev inden jeg skrev det, men jeg har ikke kunnet faa andet ud af det end at det nu var Deres min Pligt at gjøre alt for at redde Dem ud af et Forhold som allerede har stærkt forkludret Dem, og som vil ende med helt at ødelægge Dem. Jeg forstaar saa godt at De trods alt endnu hol-

[6]

der af Deres Kone og kan være svag overfor hendes Anger. Men jeg tror ikke at der kommer noget ud deraf, og jeg har ment at burde tilsidesætte Hensynet til det Venskab, som jeg har næret for Deres Kone af for Hensynet til det Venskab jeg nærer for Dem, og som er af betydelig

ældre Dato. Jeg tror at det nu er paa Tide at det bliver sagt Dem hensynsløst, hvordan Deres Kones Opførsel har været imod Dem, maalt med god gammelt hæderlig Moral og Respekt for det en Gang givne Løfte. Er man ikke Slave af sit Ord, saa bliver man det let af noget andet som er meget værre og ethvert rettænkende Menneske

[7]

maa absolut fordømme enhver Handlemaade, som kun har Tilfredsstillelsen af øjeblikkelig Lyst som Maal, uden Hensyn til om man derved træder andres Rettigheder fornær. Dette er nu min Moral selv om den maaske her paa Papiret tager sig mere spidsborgerligt ud end den egentlig var ment. — Mit Raad til Dem er at saasnart De kan saa skal De se af[sic] faa gjort de nødvendige Skridt til Separationen, som De efter min Mening kan gjøre med en god Samvittighed, og saa skal De tage over til Rohde, hvis De da kan komme til at bo der. De skal da forsøge saa vidt muligt at komme til Ro der med et eller andet Arbejde indtil

[8]

hen i September, naar jeg er færdig til at rejse saa følges vi ad over Hamborg. De skal se at paa den Maade gaar det meget hurtigere og bedre end at gaa og kvæles længere med alle disse Pinagtigheder. De maa gjerne lade Zeuthen læse dette Brev, jeg tror at han vil give mig Ret i hvad jeg her har fremført angaaende Deres Forhold[.]

**KILDER TIL
DANSK
KUNSTHISTORIE**

NY CARLSBERGFONDET

I Haab om at De snart maa
komme til Ro med en difini-
tiv Afgjørelse, slutter med venlig
Hilsen fra Deres hengivne
R. Christiansen

Tjeld 5: 10 Aug 93

Kjære Hannover!

Forkaabelig naar dette Brev
Dem inden De tager fra Kjøben-
havn. Jeg skriver for at sige Dem
min oprigtige Blevning om Situa-
tionen som den har indvirket sig
at dømme efter Deres sidste Brev.

De maa se at faa Ende paa
det hurtigst muligt. Det er immen-
ligt at det kan blive ved at gaa
som det nu er gaaet hele Sam-
men, og det er dog for galt
om De efterhaand selv gaa
kelt til Grunde af misforstaaet
Hensynsfuldhed overfor Deres Kone,

som i det samlede Hele har tegnet sig til dem lige fra Konfliktens Begyndelse og til nu. Helt som Kæmpe, som fra Begyndelsen og til Enden er det skatantede Boris paa den mest konvulsive Egoisme som tænkes kan, enhver af hendes Handlinger siden Konfliktens Begyndelse er vidtløftende præget af Uoverensstemmelse til egen Fordel, egen Lyst, egen Behagelighed og Forfangelighed. Denne stadig Blizen tilbage for Afvigelsen, det er det ikke andet, tror jeg, end Forsøg paa stadig at holde en Bagdør åben, ad hvilken hun kan smutte hjem igen, hvis det skulde vise sig at dette vilde være det behageligste for hende. Resuden er hun ganske og derved paa et hvilket som helst Tidspunkt

blottet for al Moral og Pjæfælde, at tænke sig at hun siden Betænkning har kommet afre et Samliv som det, hun har levet med dem i 5 Aar for et Løve, en Kaprice, som først senere gaaer over til kongens Lidenstabel, det viser at Kvinden, trods al Intelligens og al gode Paliter, alligevel er et lavere væsen og mindre indviklet menneske end Manden. En Mand tror jeg ikke vilde have gjort sig skyldig i Stigt. At lave i hendes Handlinger maade ligge netop i at hun ved at de stadig holder af hende med alle hendes Fejle, og det beviser hun sig kongens lyst af til at holde dem i en saadan Tilstand at hun naar som helst kan spille Komedien med den angrende Lydeninde

efter at have trükket Deres Navn igjæn-
nem Smaaset atter som blive modta-
get med aabne Arme og god Tilgivelse.
Men dette er uverdigt for Dem Ejere
Kammeret, og jeg vil betragte det som
en meget stor Ulykke for Dem, om
De virkelig i et worst Øjeblik tog hende
tilbage igjæn. Ikke en gang almindelig
Tartfølelse hos hæn. Saaledes har jeg
igjænnem en slægt som Ejende Viggo
Pedersen, hvor hæn bor, hørt at hæn
ganske kejsnik dermed har erklæret
i Forsommelsen, at hæn var bleven
kjædet af sin slægt mæn, men hæn
vilde dog ikke ganske afbryde al For-
bindelse med hæn stox, fordi det var
"Synd", da hæn stadig holdt af hende.
Jeg har ikke tidligere villet meddele
Dem dette, fordi jeg syntes De havde
nok at bære i Forvejen, og jeg vilde
ikke gjøre noget som helst for at influ-
ere paa Deres Selbestemmelse med

Uensyn til Forholdet til Deres Kone,
Begynt om at min skulde være løben
bort med Hov: K: er forsaavidt
ogsaa naaet herover, som j^g forle.
dele til en Middag paa Tjelle hørte
det af Direktør Bernhard Olsen,
saa var i Berøij hos Kammerherren.
Han havde hørt det af Eri's Schiødt.
Thore Hammer. Jeg var nøje over-
vejet dette Brev inden j^g skrev det,
men j^g har ikke tænnet paa
andet id af det end at det nu
var ~~for~~ min Pligt at gjøre alt
for at redde Dem id af et Forhold
som allerede var stærkt fortelidret
Dem, og som vil ende med helt
at ødelægge Dem. Jeg forstaa saa
godt at De trods alt endnu hol,

KILDER TIL
DANSK
KUNSTHISTORIE

NY CARLSBERGFONDET

der af Deres Kone og bare være
svag over for hendes Angst. Men
jeg tror ikke at der kommer noget
ind deraf, og jeg har ment at bære
tilsidesætte Henegnet til det Venstreb,
som jeg har næret for Deres Kone
~~for~~ Henegnet til det Venstreb jeg
nærer for Dem, og som er af betydning
aldre Værd. Jeg tror at det nu
er paa Tiden at det bliver sagt Dem
henrykket, hvorde Deres Kones
Opførsel har været imod Dem,
maalt med god gammel ^{for} heds
høj Moral og Respekt. Det er gang
jvare Løfte. Er man ikke slæve
af sit Ord, saa bliver man det
være og uthvort rettaerende slæve
man absolut fordoimne en hvid Slæve
Lænde, som kun har Tilfredsstillende
af ejeblikkelig Lygt som Slæve, inden
Hensyn til om man derved træder
andres Rettigheder foran. Dette er min
min Moral selv om den maaske
har paa Papiret taget sig mere opdyr
borgelig ind end den egentlig var
ment. — Det Pleed til Dem er at
saa snart De kan saa skal De se
af paa gjort de nødvendige Skridt
til Separationen, som De efter min
Mening kan gjøre med en god Samvitt-
hæd, og saa skal De tage over til
Rokke, hvis De da kan komme
til at bo der. De skal da forsøge
sa vidt muligt at komme til Ro
der med et eller andet Arbejde indtil

ken i September, naar jeg er færdig
til at rejse saa følges vi ad over
Hamburg. De skal se at paa den
Maade gaa det meget hurtigere
og bedre end at gaa og kveles lan-
gere med alle disse Timagtigheder.
De maa gjerere lade Leithen lase
dette Brev, jeg tror at han vil give
mig Ret: hoad jeg her har frem-
ført angaaende Deres Forhold

I Haab om at De snart maa
komme til Rø med en defini-
tiv Afgjørelse, slutter med venlig
Hilsen fra Deres hengivne

R. Christensen